

Mynd 1. Sjóvarhitin í vatnskorpu 18. apríl 2003 mátadur úr fylgisveini og vístur við litum. Svørtu pílarin vísa rákið av heitum Atlantssjógvi. Hvítu pílarin vísa rákið av køldum arktiskum sjógvi. Hvítu økini vísa land ella skýggi. Tann tjúkkka hvíta strikan tvørtur um Føroyastreymin vísir skurðin, har Havstovan hevur mátað.

Streymmáting úr fylgisveini

GRANSKING: Millum mongu fylgisveinarnar, sum ferðast kring knøttin, eru nakrir, ið hvønn dag máta hæddina á vatnskorpu ymsastaðni. Tá hesar mátingar verða samanbornar við mátingar frá tólum, sum liggja í sjónum, ber til at rokna streymin á opnum havi. Havstovan hevur nýliga brúkt hetta til at gera nýggjar metingar av rákinum norðan fyri Føroyar.

BOGI HANSEN
havfrøðingur

Streymur og hallið á vatnskorpu

Tá sjógvurin úti á opnum havi hevur ferðast ein ávísan veg við javnari ferð í nakrar dagar, er vatnskorpan farin at hella. Hallið er øðiliga lítið, men tó nóg mikið til, at fylgisveinurin kann máta tað,

og við tí kunnu vit rokna streymferðina í vatnskorpu (sí kassa). Tíverri mátar fylgisveinurin ikki so væl hallið sjálvt, men heldur broytingar í tí. Av tí sama eru tað fyrst og fremst broytingar í streymferð, sum fáast úr fylgisveinamátunum. Hetta ger tó ikki so nógv, um vit kenna miðalstreymin frá øðrum mátingum, og tað gera vit ymsastaðni, serliga norðan fyri Føroyar í Føroyastreyminum.

Føroyastreymurin

Føroyastreymurin er tann heiti Atlantssjógvurin, sum rekur eystureftir millum Ísland og Føroyar og heldur tí kalda

sjónum av arktiskum leiðum burturi frá Landgrunninum (Mynd 1). Føroyastreymurin hevur stóran týdning fyri alt okkara havøkki og eigur æruna av, at so stór øki í høvunum norðanfyrri hava góð livilíkindi fyri makreli og øðrum uppsjóvarfiski. Hann ber eisini nógvan varma við sær móti arktiskum leiðum, og tað hevur stóran altjóða áhuga. Tí hevur Havstovan fingið nógvan pening frá útlenskum granskingargrunnum til at máta streymin. Mátingarnar eru serliga gjørdar eftir einum skurði, sum gongur tvørtur um Føroyastreymin (Mynd 1), har Magnus Heinason regluliga hevur mátað hita og

Mynd 2. Ein streymmátari verður lagdur út frá Magnusi Heinasyni. Hann skal liggja úti í eitt ár, har hann trýggjar ferðir um tíman matar streym á ymsum dýpum.

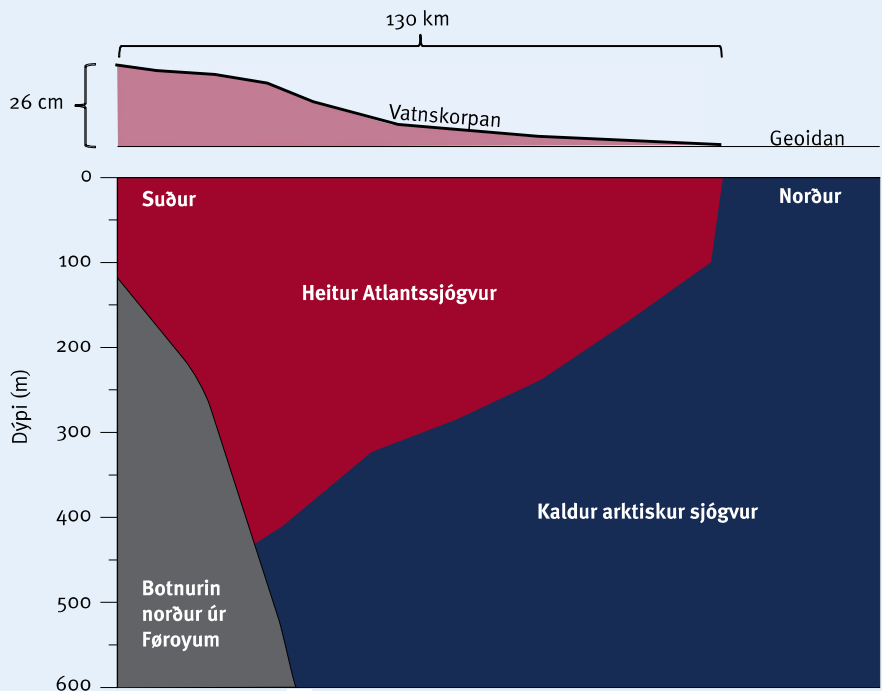
onnur viðurskipti á ymsum dýpum, og har vit hava lagt streymmátarar, sum verða ankraðir á skurðinum (Mynd 2).

Broytingar í streyminum

Frá okkara egnu mátungum vita vit, hvussu viðurskiptini á skurðinum eru í miðal. Niðari partur av Mynd 3 vísir, hvar Atlants sjógvurin vanliga er at finna á skurðinum, og ovari partur vísir, hvussu vatnskorpan í miðal hækkar suður móti Landgrunninum av tí, at sjógvurin

rekur móti eystri. Men streymmátarar eru dýrir, og torført hevur verið at fáa fígging til nóg nógvar, so at vit kundu máta broytingarnar neyvt. Her er tað, at tøluni frá fylgisveinunum serliga gera mun, og vit kunnu nú rokna broytingarnar í Føroyastreyminum líka síðan 1. januar 1993. Tað vísir seg, at streymurin hevur skift nakað frá einum ári til annað, men verið hampuliga javnur. Tó er hann harnaður eitt vet aftan á 2004.

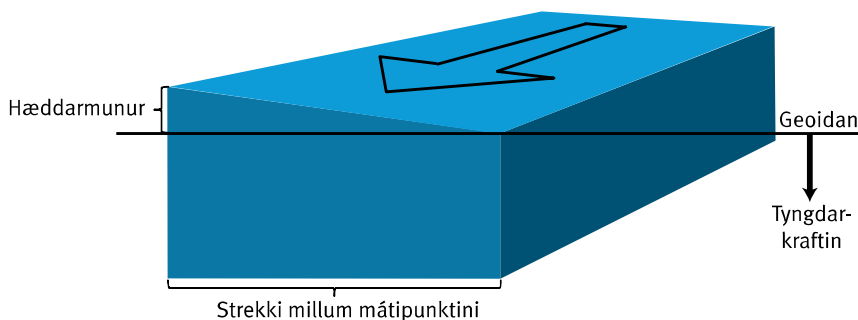
Føroyastreymurin hevur stóran týdning fyri alt okkara havøki

Mynd 3. Skurðurin norður gjøgnum Føroyastreymin. Niðari partur av myndini vísir vanliga býtið millum heitan Atlantssjógv og kaldan arktiskan sjógv á skurðinum. Ovari partur av myndini vísir, hvussu vatnskorpan verður lyft upp í syðra enda á skurðinum av streyminum (sí kassa).

GEOSTROFI

Um sjógvurin úti á opnum havi liggur heilt stillur, so leggur vatnskorpan seg soleiðis, at hon allastaðni stendur vinkulrætt á tyngdarkraftina. Hesa flatu nevna vit „Geoídan“. Men ferðast sjógvurin við javnari ferð ein ávísan veg, so fer vatnskorpan at hella í mun til Geoíduna. Á norðaru hálvu hellur hon so, at vatnstøðan verður hægri høgrumegin rákið, og hallið veksur javnt við streymferðini í vatnskorpuni. Tað kemst av, at jørðin melur um seg sjálva og nevnist „geostrofi“. Hetta kann

brúkast til at máta streymferð. Um t.d. ein hæddarmunur upp á 3 cm er millum tvey mátipunkt, sum liggja 10 km frá hvørjum øðrum um okkara leiðir, so er streymferðin í vatnskorpuni 23 cm um sekund ið ella á leið eina hálva míl (knob). Á myndini er hallið nógv yvirdrivið.